

Rozbor díla: Fjodor Michajlovič Dostojevskij – Zločin a trest

Umělecký text

Analýza uměleckého textu

- Literární druh – epika
- Literární forma – próza
- Literární žánr – psychologický román
- Téma díla – hranice lidské morálky
- Motivy díla – zločin, svědomí, výčitky, trest
- Časoprostor – 19. století, Petrohrad
- Zasazení výňatku do kontextu díla – **děj:**

Student Rodion Raskolnikov, žijící v bídě, se rozhodne zavraždit starou lichvářku, kterou považuje za „zbytečnou“ bytost, a tím si dokázat, že patří mezi výjimečné lidi stojící nad zákonem. Při činu však neplánovaně zabije i její sestru Lizavetu. Po vraždě je sužován výčitkami, paranoiou a strachem z odhalení. Vyšetřovatel Porfirij Petrovich ho psychologicky usvědčuje, zatímco Sonja Marmeladovová ho vede k přiznání a pokání. Raskolnikov se nakonec přizná, je odsouzen k trestu na Sibiři a postupně dochází k vnitřní proměně a možnosti duchovní obnovy.

- Kompoziční výstavba – chronologická, s retrospektivami a vnitřními monology
- Vypravěč – er-forma, vševědoucí vypravěč s hlubokým vhledem do psychiky postav
- Charakteristika postav
 - **Rodion Romanovič Raskolnikov** – inteligentní, hrdý, rozpolcený; autor teorie „výjimečných lidí“, postupně zlomený svědomím.
 - **Sonja Marmeladovová** – chudá, hluboce věřící, obětavá; morální opora Raskolnikova.
 - **Porfirij Petrovich** – vyšetřovatel, inteligentní psycholog, mistr nepřímého nátlaku.
 - **Dmitrij Razumichin** – Raskolnikovův přítel, čestný, praktický, lidský.
 - **Avdotja Romanovna (Duňa)** – Raskolnikovova sestra, hrdá, obětavá, mravně pevná.
 - **Arkádij Ivanovič Svidrigajlov** – cynický, morálně zkažený muž, temný protějšek Raskolnikova.

- Jazykové prostředky – psychologické popisy, expresivní jazyk, vnitřní monology
- Typy promluv – vypravěčský text, dialogy, vnitřní monolog
- Tropý a figury – symbolika (sen, krev), kontrasty, gradace

Literárně-historický kontext

- Zařazení autora do literární(ho)
 - období – 2. polovina 19. století
 - skupiny – ruský kritický realismus
 - směru – realismus s prvky psychologismu
- Další díla od autora – *Bratři Karamazovi*, *Idiot*
- Další podobní představitelé
 - **Lev Nikolajevič Tolstoj** – *Anna Karenina*
 - **Ivan Sergejevič Turgeněv** – *Otcové a děti*
 - **Nikolaj Vasiljevič Gogol** – *Mrtvé duše*